

De omgevallen boekenkast

Bloemlezing NT2

samengesteld door

Linda Verstraten



Boom, Amsterdam

Inhoudsopgave

Introductie	7
Voor de student	7
Voor de docent	9
1 De merel	13
Armando	
2 Dorst en zo	19
Simon Carmiggelt	
3 Kinderjaren	25
Jona Oberski	
4 Misschien wisten zij alles	31
Toon Tellegen	
5 Een onbekende trekvogel	36
Kader Abdolah	
6 Nepibrofo	41
J.M.A. Biesheuvel	
7 In vino pancreas	47
Kees van Kooten	
8 Tante Patent	52
Annie M.G. Schmidt	
9 De Argentijn	60
Abdelkader Benali	
10 Een pluizig beestje	66
Remco Campert	

11 De huisbaas	71
R.J. Peskens	
12 De aanslag	76
Harry Mulisch	
13 Een kinderspiegel	82
Judith Herzberg	
14 Het Bureau 2, Vuile handen	86
J.J. Voskuil	
15 Het bittere kruid	92
Marga Minco	
16 Dodenrit	97
Drs. P	
17 Nathan Sid	104
Adriaan van Dis	
18 Het Achterhuis	110
Anne Frank	
19 Fietsen	117
Hans Andreus	
20 Hersenschimmen	123
J. Bernlef	
21 Nooit meer slapen	129
Willem Frederik Hermans	
22 Kaas	137
Willem Elsschot	
Antwoorden	144
Literatuur	167

Introductie

Voor de student

Je bent het probleem misschien al tegengekomen: je wilt heel graag een Nederlands boek lezen, maar je weet niet welk boek je dan moet kiezen. En er zijn zoveel leesboeken, dat het maken van een keuze ook niet zo gemakkelijk is. Welke boeken passen bij jouw niveau? Welke auteur mag je echt niet missen? Je docent weet vaak ook niet meteen een antwoord op zulke vragen. Daarom is *De omgevallen boekenkast* samengesteld. Het is een kennismaking met de moderne Nederlandse literatuur voor cursisten die Nederlands leren. Het boek bestaat uit verhalen, gedichten en romanfragmenten. Om het te kunnen lezen, moet je een gevorderde cursist NT2 zijn, ten minste van niveau 3.

Wat mag je verwachten?

De verhalen, gedichten en romanfragmenten in dit boek zijn allemaal geschreven in de afgelopen eeuw. Een belangrijke eis was dat ze niet te moeilijk zijn en dat ze leuk zijn om te lezen. Misschien zelfs zo leuk, dat je graag meer wilt lezen van dezelfde schrijver of schrijfster. Het boek begint met makkelijke teksten en eindigt met teksten die wat moeilijker zijn. Elk verhaal, gedicht of fragment begint met een stukje over de auteur en wat hij of zij nog meer heeft geschreven wat je zou kunnen lezen. Omdat je af en toe zomaar midden in een verhaal terechtkomt, wordt soms verteld wat er eraan voorafgaat. Dit wordt gedaan als je de tekst anders niet goed zou kunnen begrijpen.

Je hoeft niet ieder woord dat je niet kent op te zoeken in een woordenboek. Uit de zin wordt meestal wel duidelijk wat er wordt bedoeld. En je hoeft natuurlijk ook niet alle woorden te kennen om iets goed te kunnen begrijpen. Maar soms moet je een woord wel kennen. Daarom is in elk hoofdstuk een kleine lijst met woorden te vinden. Bij

deze woorden vind je een uitleg over wat er in de tekst mee wordt bedoeld. Probeer je woordenboek in ieder geval zo weinig mogelijk te gebruiken.

Tot slot kom je in elk hoofdstuk een paar vragen en opdrachten tegen. Deze zijn bedoeld om te oefenen met het lezen en begrijpen van teksten en om je Nederlands nog te verbeteren. De antwoorden op de vragen vindt je achterin. Natuurlijk kun je het boek ook gewoon lezen om de verhalen.

Vragen of suggesties?

Ik ben erg nieuwsgierig naar wat je van het boek vindt. Dus als je vragen of opmerkingen hebt, zou ik het plezierig vinden als je die naar de uitgever stuurt, of mailt naar omgevallenboekenkast@xs4all.nl.

Voor de docent

Cursisten die het Nederlands als vreemde taal leren, willen al vrij snel meer dan alleen maar woordjes leren, oefeningen doen of luistertoetsen maken. Als ze het Nederlands eenmaal behoorlijk onder de knie hebben, verlangen ze naar romans en verhalen. De vraag naar geschikte Nederlandse literatuur klinkt dan ook regelmatig in en rond het leslokaal. Een antwoord erop ligt niet direct voor de hand, want met welke schrijvers kunnen zij beginnen? Welke teksten zijn aantrekkelijk en bruikbaar? Zijn er auteurs die ze echt niet mogen missen? Welke boeken vertellen iets over de cultuur en zijn ook nog goed voor een verdere ontwikkeling van de taalvaardigheid?

Als kennismaking met de Nederlandse letteren biedt *De omgevallen boekenkast* een helpende hand bij het maken van een keuze uit de overvloed die de moderne Nederlandse literatuur biedt. De bundel is tegelijk bedoeld om het lezen te stimuleren en de kennis van taal en cultuur te vergroten. *De omgevallen boekenkast* is bestemd voor gevorderde cursisten NT2, vanaf niveau 3, maar kan ook goed van pas komen op middelbare scholen. De bloemlezing is zowel klassikaal als individueel te gebruiken.

Selectie

De Nederlandse literatuur kent een traditionele basis, die een rode draad vormt tussen de Middeleeuwen en de moderne tijd. Deze bloemlezing volgt een andere lijn: er wordt een overzicht geboden waarin rekening wordt gehouden met de specifieke wensen van NT2'ers. Lang niet alles is dan geschikt om te worden opgenomen. De teksten zijn gekozen op basis van leesbaarheid en kwaliteit, eerder dan de plaats die zij bekleden binnen de hiërarchie van de Nederlandse letteren. U kunt daarom in deze bundel geen complete synopsis verwachten van alle belangrijke Nederlandstalige schrijvers en genres: het boek vormt geen diachrone dwarsdoorsnede, maar een synchrone, ruwweg binnen de periode vanaf rond 1930 tot nu.

Ook binnen deze begrenzing is het gekozen uitgangspunt verantwoordelijk voor een zekere beperking. De verhalen en fragmenten moes-

ten in de eerste plaats aantrekkelijk zijn en leuk om te lezen. Ze zijn bedoeld om de nieuwsgierigheid te prikkelen en de interesse voor de Nederlandse literatuur te vergroten. Uiteraard moesten ze daarom van goede, literaire kwaliteit zijn, maar tegelijk niet al te moeilijk. Wie zich daarnaast afvraagt waarom bepaalde schrijvers ontbreken, moet ook bedenken dat de keuze voor auteurs en tekstfragmenten altijd een tamelijk subjectieve zaak is. Smaken verschillen nu eenmaal. Bovendien zijn er auteurs die in beginsel geschikt zijn, maar die zich helaas niet laten bloemlezen.

De kennis van de Nederlandse taal vormt dan wel een belangrijke leidraad, maar dat wil niet zeggen dat deze bloemlezing bestaat uit simpele of kinderachtige teksten. Nu zult u wel enkele teksten aantreffen die oorspronkelijk zijn geschreven voor kinderen, maar die zijn ook geschikt voor volwassenen en worden door hen graag gelezen. Verder zijn er een paar teksten opgenomen die worden verteld vanuit het perspectief van een kind. Dat betekent dat de auteur moest kiezen voor eenvoudige, veelzeggende zinnen; geen kinderachtige onderwerpen dus, maar zeer toegankelijke verhalen die ogenschijnlijk simpel zijn verteld.

Opbouw en gebruik

De teksten in deze bundel zijn losjes geordend naar moeilijkheidsgraad. Niet iedereen zal dezelfde teksten moeilijk of makkelijk vinden en daarom is deze ordening niet zo strikt. De hoofdstukken zelf zijn volgens een vast patroon opgebouwd: ze bestaan uit een inleiding, de tekst, een lijst moeilijke woorden en een aantal oefeningen.

Inleiding en tekst

Elk hoofdstuk bevat een verhaal of een gedicht, of een fragment uit een langere tekst, vaak een roman. De tekst wordt steeds voorafgegaan door achtergrondinformatie over de auteur en zijn of haar werk, en zo nodig een korte inleiding op het gekozen verhaal of fragment om dit goed te kunnen begrijpen. Bovendien wordt iets verteld over ander werk van dezelfde auteur, dat misschien eveneens aantrekkelijk is om te lezen, maar dat in ieder geval geschikt is.

De schrijfwijze is in enkele gevallen aangepast aan de huidige spelling om de teksten geschikt te maken voor NT2-cursisten, die immers onbekend zijn met de verschillende spellingswijzigingen die het Nederlands in de twintigste eeuw heeft doorgemaakt. Fouten zijn stil-

zwijgend verbeterd.

Moeilijke woorden

Als cursisten woorden tegenkomen die zij niet kennen, hebben velen van hen de neiging meteen naar een woordenboek te grijpen. Vaak is dat natuurlijk niet nodig omdat de betekenis van zo'n woord uit de context blijkt en het bovendien niet noodzakelijk is om alle woorden te kennen om een tekst te begrijpen en te waarderen. Maar soms is het wel handig, zeker als het om een woord gaat dat infrequent is of alleen binnen een bepaald domein wordt gebruikt, zoals jargon. Na de tekst volgt daarom een beknopte woordenlijst waarin vormen worden verklaard waarvan in de praktijk is gebleken dat cursisten er moeite mee hebben. De lijsten zijn bedoeld voor een goed begrip van bepaalde woorden binnen het verhaal, daarom wordt in beginsel een uitleg gegeven die bij de context past. In een aantal gevallen is ervoor gekozen uitdrukkingen niet te verklaren in de woordenlijst, maar deze op te nemen in een vraag. Zo mogelijk is bij de omschrijvingen gebruikgemaakt van het *Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (NT2)*.

Vragen en opdrachten

Om de nieuwsgierige, leeshongerige NT2'er te bedienen, zou het op zichzelf al voldoende zijn om hem of haar een lijstje met titels van geschikte boeken te geven. Maar een bloemlezing moet natuurlijk meer bieden. Deze kennismaking met de moderne Nederlandse literatuur geeft de cursist daarom niet alleen een handreiking voor het maken van keuzes, maar gebruikt ook zijn of haar enthousiasme om de taalvaardigheid te vergroten. Bovendien: als het boek wordt gebruikt in een lessituatie, is het natuurlijk ook de bedoeling dat er in de les iets met de gelezen teksten wordt gedaan. Elk hoofdstuk bevat daarom een aantal vragen en opdrachten. Er zijn vragen bij die alleen toetsen of de tekst goed is begrepen, of vragen over uitdrukkingen of delen van de tekst, maar ook vragen die ertoe moeten leiden dat cursisten gaan nadenken over het verhaal, gedicht of romanfragment, of die hen op ideeën brengen. Vrijwel elk hoofdstuk bevat dan ook vragen en opdrachten die geschikt zijn voor korte of langere spreekopdrachten. In de praktijk is ook gebleken dat de vragen houvast kunnen bieden en kunnen leiden tot een beter tekstbegrip.

Het staat u natuurlijk vrij vragen over te slaan of andere vragen

toe te voegen, maar de oefeningen kunnen in ieder geval behulpzaam zijn. Uiteraard is het ook heel goed mogelijk het boek uitsluitend te gebruiken als leesboek en de vragen en opdrachten helemaal over te slaan.

Gebruik van het boek

Het boek is uitstekend geschikt voor gebruik in een lessituatie. De cursisten kunnen bijvoorbeeld thuis de teksten voorbereiden. De vragen en opdrachten kunnen eventueel in de les worden gemaakt en thuis worden uitgewerkt. Aan de hand van de tekstfragmenten kunnen ook spreekbeurten worden gehouden. Daarnaast zijn er een aantal spreek- en schrijfp opdrachten die het beste in kleine groepjes kunnen worden gedaan. Het is dus mogelijk het boek als aanvulling op het lesmateriaal te gebruiken, maar u kunt er ook voor kiezen een flink deel van een les met het materiaal te vullen.

De cursist kan het boek ook goed geheel zelfstandig gebruiken. De antwoorden op de vragen staan achterin, natuurlijk met uitzondering van de vragen waarin de cursisten een eigen mening moeten geven.

Tot slot

Met dank aan Geert van der Meulen en Mirjam Haasnoot van Uitgeverij Boom voor hun suggesties en Pyter Wagenaar voor zijn hulp en commentaar. Ook de opmerkingen van mijn cursisten op eerdere versies van de verschillende hoofdstukken zijn heel waardevol geweest. Hoewel vrijwel alle teksten in deze vorm, dus met inleiding, woordenlijst en vragen, in de praktijk zijn getoetst, kan het natuurlijk voorkomen dat u punten vindt die voor verbetering vatbaar zijn. Op- en aanmerkingen zijn daarom van harte welkom. U kunt ze richten aan de uitgever of mailen naar omgevallenboekenkast@xs4all.nl.

Dr. Linda Verstraten

Amsterdam, november 2004



10 Een pluizig beestje

REMCO CAMPERT

Vooraf

Remco Campert schrijft vooral verhalen en gedichten. Net als Hans Andreus (zie hoofdstuk 19) behoorde Campert tot de 'Vijftigers', een literaire stroming in de jaren vijftig. Verder schrijft hij al jaren korte stukjes voor kranten en weekbladen. Daarnaast geeft hij regelmatig lezingen voor culturele verenigingen overal in het land en houdt hij voordrachten over de hele wereld. De verhalen en romans gaan over alledaagse dingen en ze zijn altijd licht van toon en een beetje ironisch, maar tegelijk ernstig. Op dit moment schrijft hij samen met Jan Mulder de dagelijkse column *CaMu* in *de Volkskrant*.

Campert heeft onder meer de volgende boeken gepubliceerd: *Het leven is verrukkulluk* (1961), *Tjeempie! of Liesje in Luilletterland* (1968), *Hoe ik mijn verjaardag vierde* (1969), *De Harm en Miepje Kurk story* (1983), *Eetlezen* (1987), *Het bijzettafeltje* (1993), *De zomer van de zwarte jurkjes* (1996), *Een mooie jonge vriendin en andere belevenissen* (1998), *De familie Kneupma* (2001) en *Een liefde in Parijs* (2004). Daarnaast zijn er ook verschillende uitgaven verschenen met de verzamelde verhalen. Het verhaal *Een pluizig beestje* vind je in *Vele kleintjes*, een verzamelbundel uit 1994.



Een pluizig beestje

Midden in de nacht word ik wakker. Maar waar? Is dit mijn bed? Wat is er mee gebeurd? Het is veel zachter dan anders. Zo zacht wil ik het altijd wel hebben. En het donker is ook van andere kwaliteit. Het is zwarter en fluweliger. Heb ik in een vlaag van waanzin andere gordijnen opgehangen? En waarom hoor ik de stad niet zoemen?

Nu weet ik het weer: ik logeer.

En dat terwijl ik nog wel had gezworen nooit meer te logeren. Zeker niet bij mensen die ik niet of nauwelijks ken. Maar er zat niet veel anders op gisterenavond. De voorzitter van de plaatselijke culturele vereniging, waarvoor ik optrad, en zijn vrouw hadden hun gastvrijheid dwingend aangeboden. Natuurlijk had ik ruw nee kunnen zeggen, maar omdat ik niet rijd, zou ik dan tweëndertig kilometer hebben moeten lopen naar het dichtstbijzijnde hotel.

Ik heb me, geloof ik, wel aardig geweerd gisterenavond. De voorzitter sprak na afloop althans zijn tevredenheid uit. Van de veertig leden waren er dertig komen opdagen. Sommigen had de voorzitter weliswaar eigenhandig van voor hun televisietoestel weg moeten sleuren, maar ze wáren er dan toch maar.

Ook tijdens het gezellige samenzijn met wat intimi van de voorzitter, dat volgde op mijn optreden, heb ik me niet van mijn slechtste kant laten zien. Zelfs het drinken van de goedkope wijn, die welgestelden vaak schenken als er een kunstenaar op bezoek is, bracht me niet uit mijn evenwicht. Op pogingen van de plaatselijke correspondent van het streekblad om me te verlokken bezwadderende uitspraken te doen over schrijvende collega's ben ik niet ingegaan. Integendeel: ik heb ze het graf in geprezen.

Ik slaap, beter gezegd: ik ben wakker geworden in de kamer van de dochter des huizes die in de stad studeert. Men heeft haar node laten gaan, bleek gisterenavond. Want de stad, nietwaar ... Of valt het mee? Het ochtendblad dat ze lezen, wil wel eens nogal sensationeel uit de hoek komen.

Ik zie mijn kans schoon en kijk bedenkelijk.

'Nou, als ik eerlijk mag zijn, vind ik de berichtgeving aan de rustige kant,' zeg ik. 'De echte erge dingen komen niet in de krant. Politiek, weet u.'

Maar de dochter woont met twee vriendinnen op kamers in een rustige buurt, melden de bezorgde ouders.

'Een rustige buurt? Ik wist niet dat die er nog waren. Voor mij is dat in elk geval nieuws.'

De ouders worden nu erg onrustig. Ze durven het nauwelijks te vragen, ze weten hoe druk ik het heb, maar zou ik eens langs hun dochter willen gaan, gewoon om te zien hoe ze woont en of de buurt inderdaad zo rustig is als zij heeft gezegd.

'Als ik tijd heb,' beloof ik. Natuurlijk, natuurlijk, alleen als ik tijd heb.

Ik slaap in en droom van vormen, die ik me niet meer herinner als ik weer wakker word van onmiskenbare voorbereiding-tot-ontbijt-geluiden. Ik zie de witte boterhammen voor me en de ontbijtkoek en de kaasstolp en het merkje dat uit de theepot hangt, en huiver. Deze dag is nu al op het verkeerde been. Ik stap uit het bed en betast een pluizig beestje dat op de vensterbank staat.

Het beste is om, als ik het centraal station uitkom, maar meteen naar die dochter te gaan. Eerst iets met haar drinken in het café, dan een hapje eten en daarna maar zien te bereiken dat van het een het ander komt.

Gemeen, hè?



Moeilijke woorden

bezwadderende	- negatieve
berichtgeving	- het nieuws
eigenhandig	- zelf
fluweel	- heel zachte stof
iemand het graf in prijzen	- iemand zo erg prijzen, dat het vanzelf weer negatief wordt
uit de hoek komen	- iets op een bepaalde manier vertellen
huiveren	- een beetje rillen (bijvoorbeeld van angst)
zich niet van zijn slechtste kant laten zien	- zijn best doen aardig te zijn
node	- met moeite
op het verkeerde been opdagen	- fout, verkeerd
opdagen	- komen, verschijnen
sleuren	- trekken, hardhandig halen
streekblad	- regionale krant
iemand verlokken iets te doen	- proberen te bereiken dat iemand iets doet, iemand overhalen
zich aardig weren	- zich gedragen volgens verwachting
zweren	- plechtig beloven

Vragen en opdrachten

Beantwoord de volgende vragen en schrijf de antwoorden op. Probeer de tekst zoveel mogelijk zonder woordenboek te lezen en zoek alleen woorden op als het echt nodig is.

- 1 Waarom is de verteller blijven slapen?
- 2 Vond de verteller de bijeenkomst van de vorige avond leuk? Kun je aangeven waarom (niet)?
- 3 Waarom zijn de ouders bezorgd om hun dochter?



- 4 Wat betekent 'Ik zie mijn kans schoon en kijk bedenkelijk'?
- 5 Wie zegt 'Natuurlijk, natuurlijk, alleen als ik tijd heb'?
- 6 Wat doet de verteller om de ongerustheid van de ouders te verminderen? Waarom doet hij dat, denk je?
- 7 Wat wil de verteller doen als hij de dochter bezoekt? Zal dit de ouders geruststellen?
- 8 Is dit verhaal echt gebeurd? Of zou het echt kunnen gebeuren?